

Designing a Local Framework for the Iranian Premier League Transfer Market

Saeed Ashoori

Ph.D student in sports management,
University of Tehran , Iran

Ebrahim Alidoust
Ghahfarokhi*

Professor of Sports Management, Faculty of
Sports and Health Sciences, University of
Tehran, Tehran, Iran

Amin Dehghan Ghahfarokhi

Associate Professor of Sport Management,
Faculty of Sport and Health Sciences,
University of Tehran, Tehran, Iran

Abstract

The Iranian football transfer market suffers from structural inefficiencies—lack of transparency, subjective pricing, legal gaps, and unregulated intermediaries—trapping it in a vicious cycle of instability and corruption. International leagues use sophisticated valuation models, but Iran relies on informal relationships and short-term decisions. Existing research is fragmented, lacking a comprehensive model. This study used grounded theory with 15 expert interviews to design an indigenous model. The core phenomenon is "managing transactions in an unstable and opaque environment," influenced by causal, contextual, and intervening factors. Actors adopt strategies like player swaps and short-term contracts, producing paradoxical outcomes—competitiveness and talent discovery alongside instability and price bubbles. Reform strategies include revising regulations, mandating transparency, strengthening oversight, professional training, and data-driven management.

1. Introduction

The football industry has evolved into a complex global ecosystem, with the player transfer market serving as its primary engine for allocating human and financial capital. The efficiency of this market directly impacts a club's sporting competitiveness, financial health, and league attractiveness. Despite its importance, many transfer markets, particularly in developing football

* Corresponding Author: e.alidoust@ut.ac.ir

How to Cite: Ashoori, S., Alidoust Ghahfarokhi, E. & Dehghan Ghahfarokhi, A. (2026). Designing a Local Framework for the Iranian Premier League Transfer Market. *New Approaches in Sports Mmanagement*, 14(53), 167-191

nations, are plagued by a lack of transparent structures, subjective valuation methods, and weak regulatory frameworks, creating fertile ground for corruption and financial crises (Hernández-Hernández et al., 2023). The Iranian Premier League transfer market is a stark example of such inefficiency. Non-transparent transactions, subjective pricing, significant legal loopholes, and unregulated intermediaries trap the market in a vicious cycle, fostering instability and corruption.

In contrast, leading European leagues have embraced advanced methodologies for player valuation using econometric models and machine learning algorithms (Lenten & Kendall, 2022; Li et al., 2022). Research in Iran has highlighted the multi-faceted nature of player value, noting it must incorporate qualitative variables like media popularity (Tayebi et al., 2024). Lack of financial transparency leads to market distortions including price bubbles (Zolfaghari et al., 2023). Studies show data mining and AI enhance valuation accuracy (Yu & Li, 2024), and blockchain improves transparency (Bucea-Manea-Țoniș, 2024).

Legally, the Iranian market lacks comprehensive regulations aligned with FIFA standards, creating financial risks and international isolation (Ghorbani Asiabar et al., 2025), compounded by failure to implement minimum contract standards (Asgharian & Sarbaha, 2020). UEFA enforces strict Financial Fair Play rules (Urdaneta-Camacho et al., 2025). Research has explored digital popularity and market value (de Noronha, 2025), and attracting foreign investment (Nowland & Sankara, 2024; Ma'mun et al., 2024). Technical methods like clustering have increased valuation accuracy (Behravan & Razavi, 2021), and foreign investment positively influences transfer spending—largely absent in Iran (Xu et al., 2021).

Within Iran, research has identified barriers including political interference, financial constraints, legal deficiencies, and weak oversight (Solatin Eslamieh et al., 2023; Asadollahi et al., 2023; Darvishi et al., 2021). Asadollahi et al. (2023) pinpointed root causes of legal failures, while Sadat al-Hosseini et al. (2022) explored corruption factors. Socio-cultural characteristics like regional loyalties and fan pressure further distance the market from rational mechanisms (Maguire, 2021; Tamim et al., 2025; Liu, 2025).

Despite this wealth of research, a significant gap persists. Most studies have examined isolated dimensions in a fragmented manner. A comprehensive, integrated model explaining causal relationships, strategies, and consequences is notably absent. Therefore, this study aims to design a systemic and indigenous model to organize the Iranian Premier League transfer market.

2. Research Question(s)

What are the causal, contextual, and intervening factors affecting the Iranian Premier League transfer market?

What strategies do actors (buyers, sellers, and players) adopt in response to the existing market conditions?

What are the micro and macro consequences of these strategies on the market?

What are the key characteristics of a local, indigenous model for organizing this market?

3. Methodology

This study employed a qualitative approach using the systematic version of grounded theory (Strauss & Corbin). This method was chosen for exploring complex social phenomena and generating theory grounded in data from firsthand experiencers. The research population comprised key actors in the Iranian Premier League transfer market: (1) current and retired players; (2) coaches; (3) club managers and executives; and (4) player agents.

Participants were selected through purposeful sampling with snowball technique, continuing until theoretical saturation after 15 in-depth interviews. A semi-structured interview guide with open-ended questions elicited detailed experiences, perceptions, and strategies. Interviews lasted 45-90 minutes, were recorded with consent, and transcribed verbatim.

Data analysis followed three stages using MAXQDA (2020): (a) Open Coding—line-by-line analysis identifying 208 initial codes; (b) Axial Coding—organizing codes into categories linked through the coding paradigm (causal conditions, central phenomenon, contextual factors, intervening conditions, strategies, consequences); (c) Selective Coding—integrating categories around the core category, "managing transactions in an unstable and opaque environment."

Trustworthiness was ensured through member checking, intercoder agreement, rich description, and heterogeneous sampling.

4. Results

The analysis of 15 interviews yielded a comprehensive framework. Selective coding integrated all categories around the core phenomenon. Table 4 presents the final integrated model of the Iranian transfer market.

Table 1. Selective Coding of the Iranian Transfer Market

Component	Category	Concepts
Causal	Financial	Higher salaries, bonuses, contractual benefits
	Sporting	Titles, playing time, coach collaboration, international play, escape from bench
	Managerial	Staff changes, strategy shifts, selling for profit
Contextual	Legal-Regulatory	FIFA/League rules, salary cap, tax laws, quotas
	Macro-Economic	Inflation, currency fluctuation, club revenue
	Socio-Cultural	Relationship-orientation, regional loyalty, media pressure
Intervening	Infrastructural	Stadiums, training grounds, academies
	Political	Sanctions, currency issues, diplomatic relations

Component	Category	Concepts
	Organizational	Agent influence, informal networks, managerial stability
	Environmental	Transfer window, club competition, player conditions
	Strategies	Buyer Seller Player
	Buyer	Free agents, loans, swaps, youth investment
	Seller	High pricing, foreign sales, retaining stars
	Player	Wage competition, short-term contracts, influential agents
Consequences	Positive	Competitive balance, satisfaction, financial gain, talent discovery
	Negative	Instability, price bubbles, loyalty decline, team disruption

Source: Results Finding

The core phenomenon is "managing transactions in an unstable and opaque environment." The market operates through interplay of causal, contextual, and intervening conditions, leading actors to adopt strategies that produce positive and negative consequences—reinforcing the cycle. This framework shows the market is governed by informal relationships, reactive decisions, and structural instability, not transparent rational mechanisms.

5. Discussion

The findings reveal the Iranian transfer market as a complex ecosystem centered on managing transactions in unstable, opaque conditions. Financial, sporting, and managerial motives drive decisions, but informal mechanisms like dual contracts reinforce corruption (Asadollahi et al., 2023; Darvishi et al., 2021). Unrealistic regulations, macroeconomic volatility, relationship-oriented culture, and fan pressure detach the market from rational competition (Hernández-Hernández et al., 2023; Sadat al-Hosseini et al., 2022). Agent influence, political sanctions, and short transfer windows drive high-risk, short-term strategies that produce negative consequences—instability, price bubbles, and declining loyalty—outweighing positive outcomes and perpetuating the cycle.

6. Conclusion

This study designed an indigenous model for the Iranian Premier League transfer market, revealing a system governed by instability and opacity. Financial, sporting, managerial, legal, economic, socio-cultural, and political factors drive stakeholders toward short-term, relationship-driven strategies, producing systemic instability and a self-perpetuating cycle. Key reforms include revising unrealistic regulations, mandating financial transparency, empowering regulatory bodies, investing in professional training, and shifting toward data-driven management with AI and blockchain. This research provides a roadmap for understanding and reforming Iran's transfer market.

Keywords: transfer market, Iranian football, grounded theory, structural factors, indigenous model

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: This research complied with all ethical principles for social science research. Participants were fully informed, participation was voluntary, confidentiality was maintained, and the protocol was approved by the institutional ethics committee.

Funding: The authors received no financial support for this research.

Authors' contribution: All authors contributed to conception, design, data collection, analysis, interpretation, drafting, and revision. All approved the final version.

Conflict of interest: The authors declare no conflict of interest.

Acknowledgments: The authors sincerely thank all participants for sharing their time and insights, without which this research would not have been possible.

Notes

¹ This note clarifies the methodology.

² Additional information (e.g., acronym definitions).

رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی -----

دوره ۱۴، شماره ۵۳، تابستان ۱۴۰۵، ۱۶۷-۱۹۱

ntsmj2.issma.ir

<https://doi.org/10.22034/ntsmj.2026.2081993.1249>

طراحی الگوی بومی بازار نقل و انتقالات فوتبال لیگ برتر ایران

دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه تهران، ایران

سعید عاشوری

دانشیار مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی و تندرستی دانشگاه تهران، تهران، ایران

ابراهیم علی دوست
قهفرخی

دانشیار مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی و تندرستی دانشگاه تهران، تهران، ایران

امین دهقان قهفرخی

چکیده

بازار نقل و انتقالات فوتبال ایران به دلیل عدم شفافیت، قیمت گذاری ذهنی، خلأهای قانونی و نقش پررنگ عوامل رابط محور، با ناکارآمدی ساختاری مواجه است. پژوهش حاضر با هدف طراحی مدلی بومی برای ساماندهی این بازار انجام شد. این مطالعه با رویکرد کیفی و روش نظریه داده بنیاد اجرا شد. داده ها از طریق مصاحبه های نیمه ساختاریافته با ۱۵ خبره (بازیکنان، مربیان و مدیران) جمع آوری و با کدگذاری باز، محوری و انتخابی تحلیل شدند. یافته ها نشان داد «مدیریت معاملات در محیط بی ثبات و غیرشفاف» پدیده محوری بازار است که از تعامل عوامل علی (مالی، ورزشی، مدیریتی)، زمینه ای (قانونی، اقتصادی، فرهنگی، زیرساختی) و مداخله گر (سیاسی، سازمانی، محیطی) شکل می گیرد و کنشگران را به راهبردهایی چون معاوضه و قراردادهای کوتاه مدت سوق می دهد. پیامدهای آن شامل تعادل رقابتی و کشف استعداد در کنار بی ثباتی تیم ها و حباب قیمتی است. بازار نقل و انتقالات ایران در چرخه ای معیوب گرفتار شده که عوامل ساختاری و غیررسمی آن را بازتولید کرده است. براساس مدل، راهکارهای کلیدی عبارتند از: اصلاح قوانین غیرواقعی، الزام به شفافیت مالی، تقویت نهادهای نظارتی، آموزش مدیران و کارگزاران، و حرکت به سوی مدیریت داده محور. این راهکارها می توانند به کاهش اقتصاد غیررسمی، افزایش ثبات تیمی و تقویت حرفه ای گری در فوتبال ایران بیانجامد.

کلیدواژه ها: بازار نقل و انتقالات، فوتبال ایران، نظریه داده بنیاد، عوامل ساختاری، مدل بومی.

* نویسنده مسئول: e.alidoust@ut.ac.ir

مقدمه

صنعت فوتبال در قرن بیست و یکم به اکوسیستمی پیچیده تبدیل شده که بازار نقل و انتقالات بازیکنان، موتور محرک آن در تخصیص منابع انسانی و مالی است و کارایی این بازار تأثیر مستقیمی بر رقابت پذیری ورزشی، ثبات مالی باشگاه‌ها و جذابیت لیگ‌ها دارد. با این حال، فقدان ساختارهای شفاف و مکانیسم‌های قیمت گذاری علمی، این بازار را به محفلی برای بی‌عدالتی ورزشی، بحران‌های مالی و فساد سازمان یافته تبدیل کرده است (Hernández, et al., 2023). بازار نقل و انتقالات فوتبال لیگ برتر ایران، نمونه‌ای بارز از یک بازار ناکارآمد است که علی‌رغم پتانسیل‌های بالا، از فقدان مدلی بومی، یکپارچه و نظام‌مند رنج می‌برد و مسئله اصلی آن است که نبود شفافیت، قیمت گذاری ذهنی، خلأهای قانونی و نقش پررنگ واسطه‌ها، این بازار را در چرخه‌ای معیوب گرفتار کرده که نه تنها به بی‌ثباتی مالی و ورزشی دامن می‌زند بلکه زمینه‌ساز فساد و نابرابری نیز می‌شود؛ در حالی که لیگ‌های اروپایی از مدل‌های پیشرفته اقتصادسنجی و الگوریتم‌های یادگیری ماشین برای ارزش گذاری بازیکنان استفاده می‌کنند و ارزش بازیکنان توسط سه عامل ویژگی‌های پایه، عملکرد در زمین و دستاوردها تعیین می‌شود (Lenten & Kendall, 2022; Li, et al., 2022). در ایران این فرآیند اغلب مبتنی بر روابط و بدون پشتوانه علمی است و پژوهش‌های طبیعی و همکاران (۱۴۰۳) نشان می‌دهد که قیمت گذاری در لیگ برتر ایران، به دلیل ماهیت چندوجهی ارزش بازیکنان، نمی‌تواند صرفاً براساس آمار کمی باشد و باید متغیرهای کیفی مانند محبوبیت رسانه‌ای و پتانسیل تجاری را نیز در نظر گرفت. از منظر اقتصادی، نبود شفافیت مالی و قیمت گذاری ذهنی باعث ایجاد حباب‌های قیمتی و هزینه‌های غیرمنطقی برای باشگاه‌ها شده است و این امر، به‌ویژه برای باشگاه‌های غیرخصوصی که فاقد منابع درآمدی مستقیم هستند، تهدیدی جدی محسوب می‌شود (ذوالفقاری و همکاران، ۱۴۰۱)؛ در حالی که به کارگیری راهبردهای مبتنی بر داده کاوی و هوش مصنوعی می‌تواند دقت ارزش گذاری را افزایش دهد (Yu & Li, 2024; Li, et al., 2025) و فناوری‌هایی مانند بلاک چین نیز در بهبود شفافیت مالی نقش مؤثری دارند (Bucea-Manea-Toniş, 2024). از منظر حقوقی، خلأهای قانونی و عدم انطباق با استانداردهای فیفا، ریسک‌های مالی و انزوای بین‌المللی را افزایش داده است (Ghorbani Asiabar, et al., 2025) و تدوین استانداردهای حداقل برای قراردادهای و به‌روزرسانی مقررات، به عنوان پیش‌نیازهای

اجتناب‌ناپذیر شناسایی شده‌اند (اصغریان و سربها، ۱۳۹۹). همچنین، مقررات یوفا^۱ باشگاه‌ها را ملزم به ارائه صورت‌های مالی شفاف می‌کند (Urdaneta-Camacho, et al., 2025). تأثیر محبوبیت دیجیتال بازیکنان بر ارزش بازار آنان (de Noronha, 2025) و لزوم تدوین استراتژی بومی برای جذب سرمایه خارجی هدفمند (Nowland & Sankara, 2024; Ma'mun, et al., 2024) بر پیچیدگی ابعاد مختلف این حوزه می‌افزاید. پژوهش‌های بین‌المللی نشان داده‌اند که اثر سن نسبی در بازیکنان جوان، رابطه مستقیم با افزایش ارزش بازار دارد (Gyimesi & Kehl, 2023) و استراتژی‌های مختلف انتقالی می‌توانند تأثیرات قابل توجهی بر ارزش بازیکنان و رتبه لیگ داشته باشند (Balogh & Bácsné Bába, 2020). از منظر فنی، روش‌های جدیدی مانند خوشه‌بندی خودکار و رگرسیون ترکیبی، دقت تخمین ارزش بازیکنان را تا ۷۴٪ افزایش داده‌اند (Behravan & Razavi, 2021) و سرمایه‌گذاران خارجی نیز تأثیر مثبتی بر هزینه‌های انتقال در لیگ برتر انگلیس داشته‌اند (Xu, 2021)؛ عاملی که در بازار منزوی ایران مغفول مانده است. در سطح داخلی، پژوهش‌ها عواملی چون دخالت سیاسی، مشکلات مالی، خلأهای قانونی، سیستم دلالتی و نظارت ناکافی را به‌عنوان موانع اصلی توسعه این بازار شناسایی کرده‌اند (سلاطین اسلامیه و همکاران، ۱۴۰۲؛ اسداللهی و همکاران، ۱۴۰۲؛ درویشی و همکاران، ۱۴۰۰). به‌طور خاص، اسداللهی و همکاران (۱۴۰۲) شش عامل کلیدی شامل عدم تخصص‌گرایی، خلأهای قانونی و قراردادی، سیستم دلالتی و مشکلات نظارتی را به‌عنوان ریشه‌های شکست پرونده‌های حقوقی ایران در دادگاه‌های بین‌المللی شناسایی کردند و سادات الحسینی و همکاران (۱۴۰۰) عوامل چندلایه مؤثر بر شکل‌گیری فساد در ورزش حرفه‌ای ایران را بررسی کرده‌اند. همچنین، درویشی و همکاران (۱۴۰۰) مهم‌ترین عوامل بروز فساد را نبود اراده جمعی برای مبارزه، گردش پول زیاد، نظارت ناکافی، دخالت سیاسیون و سوءمدیریت عنوان کردند. ویژگی‌های فرهنگی-اجتماعی خاص ایران از جمله وفاداری‌های منطقه‌ای، نقش هیئت‌های مدیره غیرحرفه‌ای و فشار شدید هواداران برای خرید ستاره‌ها، بازار را از مکانیسم‌های عقلایی و رقابتی دور کرده است. مگوایر^۲ (۲۰۲۱) و فشار هواداران برای موفقیت فوری، مدیریت غیرحرفه‌ای و عدم شفافیت مالی، باشگاه‌ها را به سمت بحران‌های پرهزینه سوق می‌دهد. درمقابل، پژوهش‌های بین‌المللی اخیر با بهره‌گیری از یادگیری ماشین و ارزیابی جامع چندشاخصه، نشان می‌دهند

1. UEFA Financial Fair Play

2. Maguire

که می‌توان فرآیند قیمت‌گذاری را عینی‌تر کرد (Tamim, et al., 2025; Liu, 2025). با وجود این پژوهش‌ها، شکاف اصلی آن است که بیشتر مطالعات به‌صورت جزیره‌ای به ابعاد مختلف این بازار پرداخته‌اند و مدلی یکپارچه که روابط بین عوامل علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها را به‌طور هم‌زمان تبیین کند، ارائه نشده است. از این‌رو، ضرورت طراحی مدلی بومی و نظام‌مند که ضمن شناسایی عوامل کلیدی و تعاملات پیچیده آنها، راهکارهای عملی برای اصلاح ساختار این بازار ارائه دهد، بیش‌ازپیش احساس می‌شود. بر این اساس، پژوهش حاضر با هدف طراحی مدلی بومی برای بازار نقل‌وانتقالات فوتبال لیگ برتر ایران، به دنبال پاسخ به این پرسش‌هاست که عوامل علی، زمینه‌ای و مداخله‌گر مؤثر بر این بازار کدامند؟ کنشگران چه راهبردهایی را در پاسخ به شرایط موجود اتخاذ می‌کنند؟ پیامدهای حاصل از این راهبردها در سطح خرد و کلان چیست؟ و مدل بومی برای ساماندهی این بازار چه ویژگی‌هایی دارد؟

روش

این پژوهش با هدف «شناسایی و تبیین مدل بازار نقل‌وانتقالات لیگ برتر فوتبال ایران» و با در نظرگیری ماهیت پیچیده، پویا و چندبعدی این پدیده اجتماعی-اقتصادی، از روش تحقیق کیفی و به‌طور خاص روش نظریه داده‌بنیاد^۱ در نسخه نظام‌مند آشرآوس و کوربین^۲ پیروی می‌کند. جامعه آماری این پژوهش را همه کنشگران کلیدی و خبرگان فعال و آگاه در بازار نقل‌وانتقالات لیگ برتر فوتبال ایران تشکیل دادند. این جامعه شامل گروه‌های ذینفع ذیل بود: بازیکنان فعلی و بازنشسته‌ای که سابقه حداقل یک انتقال در لیگ برتر را داشته‌اند؛ سرمربیان و مربیان با سابقه در لیگ برتر که در فرآیند جذب و انتقال بازیکنان نقش مستقیم داشته‌اند؛ مدیران عامل، مدیران ورزشی و سرپرست‌های تیم‌های لیگ برتر که تصمیم‌گیران اصلی در معاملات هستند و اشخاص حقیقی یا حقوقی که به‌عنوان واسطه بین بازیکنان و باشگاه‌ها عمل می‌کنند. نمونه‌گیری به روش هدفمند و با تکنیک گلوله برفی آغاز شد و تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. در این روش، پس از مصاحبه با هر شرکت‌کننده، از وی برای شناسایی سایر افراد مطلع و کلیدی کمک گرفته می‌شد. معیار توقف جمع‌آوری داده،

1. Grounded Theory
2. Systematic Approach
3. Strauss & Corbin

عدم استخراج مفهوم یا مضمون جدید از مصاحبه‌های آخر بود که نهایتاً پس از مصاحبه عمیق با ۱۵ نفر حاصل شد. ابزار اصلی گردآوری داده‌ها در این پژوهش، مصاحبه نیمه ساختاریافته عمیق بود. برای هر مصاحبه، یک راهنمای مصاحبه طراحی شد که شامل سؤالات باز و محوری در رابطه با تجارب، برداشت‌ها، چالش‌ها و راهبردهای شرکت‌کنندگان در مواجهه با بازار نقل و انتقالات بود. سؤالات به گونه‌ای طراحی شده بودند که ضمن حفظ تمرکز بر اهداف پژوهش، فضای کافی برای بیان آزادانه تجارب و دیدگاه‌های مصاحبه‌شوندگان فراهم آورند. مدت هر مصاحبه بین ۴۵ تا ۹۰ دقیقه متغیر بود و با رضایت و اطلاع مصاحبه‌شوندگان، ضبط و سپس برای تحلیل، کلمه به کلمه پیاده‌سازی شد. تحلیل داده‌ها مطابق با رویه نظریه داده‌بنیاد و در سه مرحله اصلی به کمک نرم‌افزار کیفی MAXQDA (نسخه ۲۰۲۰) انجام پذیرفت:

الف. کدگذاری باز: در این مرحله اولیه، داده‌های متنی مصاحبه‌ها به دقت مطالعه و کدهای اولیه به صورت خط به خط استخراج شدند. در این فرآیند، سعی بر آن بود تا بدون پیش فرض، تا حد امکان کدهای مفهومی از درون داده‌ها استخراج گردد. در نهایت، از دل مصاحبه‌ها، ۲۰۸ کد اولیه شناسایی شد.

ب. کدگذاری محوری: در این گام، کدهای اولیه براساس اشتراکات مفهومی و معنایی در قالب مقوله‌های محوری دسته‌بندی شدند. پیوند بین این مقوله‌ها و زیرمقوله‌های آن‌ها در قالب پارادایم کدگذاری (شرایط علی، پدیده محوری، بستر، شرایط مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها) مورد بررسی قرار گرفت. در فرآیند تحلیل داده‌های این پژوهش، از روش کیفی و رویکرد کدگذاری نظریه زمینه‌ای استفاده شد.

ج. کدگذاری انتخابی: در مرحله نهایی کدگذاری انتخابی، پدیده محوری «مدیریت معاملات در محیطی بی ثبات و غیرشفاف» به عنوان هسته مرکزی مدل انتخاب شد و تمامی مقوله‌های محوری شامل عوامل علی (مالی، ورزشی و مدیریتی)، عوامل زمینه‌ای (قانونی، اقتصادی، فرهنگی و زیرساختی)، عوامل مداخله‌گر (سیاسی، سازمانی و محیطی)، راهبردهای کنشگران (خریدار، فروشنده و بازیکن) و پیامدهای حاصل (مثبت و منفی) حول این پدیده محوری یکپارچه شدند و روابط بین آنها در قالب یک مدل پارادایمی جامع تبیین گردید.

برای تضمین اعتبار و پایایی یافته‌های کیفی، از راهبردهای متعددی شامل بازبینی توسط اعضا (ارائه یافته‌ها به تعدادی از مصاحبه‌شوندگان برای تأیید)، توافق درون‌کدگذاری (بازبینی کدها و مقوله‌ها توسط دو پژوهشگر مستقل)، توضیح دقیق و غنی فرآیند تحقیق و مصاحبه با شرکت‌کنندگان ناهمگون (بازیکن، مربی، مدیر، کارگزار و صاحب‌نظران تخصصی) به‌منظور کسب دیدگاه‌های چندگانه استفاده شد.

یافته‌ها

مشخصات جمعیت‌شناختی ۱۵ مصاحبه‌شونده براساس متغیرهای سن، نقش، تحصیلات و سابقه در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. مشخصات مصاحبه‌شوندگان

ردیف	سمت	گروه ذی‌نفع	جنسیت	سن	سابقه فعالیت در فوتبال
۸	بازیکن فعلی لیگ برتر	بازیکنان	مرد	۲۸	۸
۱۸	بازیکن سابق (بازنشسته)	بازیکنان	مرد	۴۲	۱۸
۲۰	سر مربی تیم لیگ برتر	مربی‌ان	مرد	۴۸	۲۰
۱۲	مربی بدنساز تیم	مربی‌ان	مرد	۳۸	۱۲
۲۲	مدیرعامل باشگاه	مدیران باشگاه‌ها	مرد	۵۲	۲۲
۱۵	مدیر ورزشی باشگاه	مدیران باشگاه‌ها	مرد	۴۵	۱۵
۱۴	مدیر برنامه (کارگزار)	کارگزاران/مدیران برنامه	مرد	۴۰	۱۴
۱۰	مدیر برنامه (کارگزار)	کارگزاران/مدیران برنامه	مرد	۳۶	۱۰
۲۵	عضو هیئت مدیره باشگاه	مدیران باشگاه‌ها	مرد	۵۸	۲۵
۱۱	مدیر بازاریابی ورزشی	مدیران باشگاه‌ها	مرد	۳۹	۱۱
۱۸	استاد دانشگاه	صاحب‌نظران آکادمیک	مرد	۵۰	۱۸
۱۲	حقوقدان ورزشی	صاحب‌نظران تخصصی	مرد	۴۶	۱۲
۸	تحلیل‌گر مالی ورزشی	صاحب‌نظران تخصصی	مرد	۳۴	۸
۱۶	روزنامه‌نگار ورزشی	رسانه‌ها	مرد	۴۱	۱۶
۲۰	مدیر سابق باشگاه	مدیران باشگاه‌ها	مرد	۵۵	۲۰

مأخذ: یافته‌های پژوهش

جامعه ۱۵ نفری مصاحبه‌شوندگان از نظر توزیع سنی دارای میانگین ۳۸ سال که بازتابی از ترکیب نقش‌های مختلف بود به‌طوری‌که بازیکنان فعلی در دهه سوم زندگی (۲۵-۳۰ سال)، بازیکنان بازنشسته و مربیان در دهه چهارم و پنجم (۳۵-۵۰ سال) و مدیران ارشد و

کارگزاران باتجربه در دهه پنجم و ششم زندگی (۴۵-۶۰ سال) قرار داشتند. از نظر سطح تحصیلات، اگرچه ممکن است تعدادی از بازیکنان دارای مدارک تحصیلی پایین تر باشند اما به طور کلی میانگین سطح تحصیلات نمونه را می توان کارشناسی در نظر گرفت زیرا بسیاری از مربیان و مدیران دارای مدارک دانشگاهی در رشته های تربیت بدنی، مدیریت یا حقوق بودند و کارگزاران نیز اغلب از تحصیلات عالی برخوردار بودند. از نظر سابقه فعالیت در فوتبال، میانگین سابقه افراد در محیط حرفه ای فوتبال ایران حدود ۱۵ سال برآورد می شود که نشان از تجربه عمیق آنان دارد.

کدگذاری باز

کدگذاری باز، اولین مرحله کلیدی در تحلیل داده های کیفی است که طی آن محقق، داده های خام متنی (مانند متن مصاحبه) را به قطعات مجزا تقسیم کرده و با مقایسه و مفهوم پردازی مستمر، به هر قطعه یک کد مفهومی باز و نزدیک به متن اختصاص می دهد. هدف اصلی در این مرحله، شکستن داده ها و استخراج مفاهیم نهفته در آنها بدون پیش فرض های نظری از پیش تعیین شده است. برای مثال، از گفته یک بازیکن مبنی بر اینکه «راستش عمده دلیل جابجایی ها پول است...»، کدهایی مانند «انگیزه مالی»، «اولویت درآمد» و «تصمیم گیری عقلانی اقتصادی» استخراج می شود که مبنای اولیه برای تحلیل های عمیق تر در مراحل بعد را فراهم می کنند.

جدول ۲. نمونه کدگذاری باز در رابطه با مقولات بازار نقل و انتقالات فوتبال لیگ برتر ایران

شرکت کننده	نقل قول های کلیدی	تحلیل و بسط دیدگاه شرکت کننده	مقوله محوری مرتبط
بازیکن	راستش عمده دلیل جابجایی ها پول است.	دیدگاه این بازیکن بر اولویت قاطع انگیزه مالی در تصمیم گیری ها تأکید دارد. او حرفه ورزشی را	شرایط علی: انگیزه های مالی
	یک تیم دیگر، مبلغی را پیشنهاد می دهد که از نظر مالی به صرفه تر است.	شغلی می داند که در آن باید در دوران محدود درآمدزایی، حداکثر سود را کسب کرد. این نگرش، رویکردی کاملاً عقلانی و اقتصادی به نقل و انتقالات است.	
مربی	مسئله زمان بازی هم هست؛ اگر احساس کنی در طرح آینده مربی نیستی، مجبوری بروی.	این جمله اجبار ناشی از عوامل ورزشی را نشان می دهد. حتی با وجود رضایت مالی، عدم حضور در ترکیب اصلی به معنای کاهش ارزش، از دست دادن فرم و حذف تدریجی از گردونه رقابت است. انتقال	شرایط علی: انگیزه های ورزشی - حرفه ای

شرکت کننده	نقل قول های کلیدی	تحلیل و بسط دیدگاه شرکت کننده	مقوله محوری مرتبط
		در این حالت یک ضرورت حرفه ای برای حفظ عمر ورزشی محسوب می شود.	
	گاهی یک مصدومیت ساده می تواند کل قرارداد انتقال را بهم بزند یا مثلاً مسئله سربازی برای خیلی از جوان ها یک مانع بزرگ است.	بازیکن به آسیب پذیری بالا در برابر عوامل غیرمترقبه اشاره دارد. این عوامل خارج از کنترل او (مصدومیت، قوانین دولتی) می توانند به راحتی یک فرصت انتقال و کل برنامه ریزی حرفه ای او را نابود کنند و بی ثباتی ذاتی این شغل را نشان می دهند.	شرایط مداخله گر: عوامل محیطی - اتفاقی
	وقتی به یک تیم جدید می آیی، حتماً با خودت چند تا بازیکن می آوری که به آنها اعتماد داری و می دانی که سیستم تو را می فهمند.	دیدگاه مربی معطوف به کاهش عدم قطعیت است. او با انتقال بازیکنان آشنا، به دنبال ایجاد سریع اعتماد و درک متقابل در تیم جدید است. این استراتژی، ریسک شکست طرح و سیستم فنی او را به حداقل می رساند و کارایی را فدای اثربخشی می کند.	شرایط علی: عوامل ساختاری (تغییر مربی)
مربی	این همه جایجایی بی رویه تیم را بی ثبات می کند. من ۱۰ بازیکن جدید آوردم که باید سه ماه وقت بگذارم تا با هم صمیمی بشوند. این به ضرر تیم فوتبال است.	مربی از پیامدهای منفی مدیریت ضعیف نقل و انتقالات انتقاد می کند. از نگاه او، تغییرات بیش از حد، همبستگی تیمی و زمان لازم برای هماهنگی را از بین می برد. این دیدگاه، ثبات را شرط لازم برای موفقیت ورزشی می داند.	پیامدها: نتایج منفی (بی ثباتی)
مدیر ورزشی	ما برای فصل جدید نیاز به یک مهاجم نیمه قطعی داشتیم. یک بازیکن را شناسایی کردیم که هم از نظر فنی نیاز ما را برطرف می کرد و هم از نظر مالی در بودجه ما می گنجید.	این مدیر یک فرآیند ایدئال و عقلانی را شرح می دهد: تشخیص نیاز > شناسایی گزینه > ارزیابی مالی. این نگاه، مدیریت حرفه ای را مبتنی بر برنامه ریزی و انطباق با بودجه می داند؛ هرچند که در عمل غالباً چنین نیست.	شرایط علی: عوامل ساختاری (نیاز باشگاه)

شرکت کننده	نقل قول‌های کلیدی	تحلیل و بسط دیدگاه شرکت کننده	مقوله محوری مرتبط
	تورم و نوسان دلار برنامه‌ریزی را خراب می‌کند. ما برای خرید یک بازیکن خارجی سه ماه قبل، مبلغی را در نظر گرفتیم ولی الان همان مبلغ کفاف نمی‌دهد.	مدیر به محدودیت‌های کلان اقتصادی به عنوان یک عامل مختل کننده برنامه‌ریزی اشاره می‌کند. این عوامل خارج از کنترل باشگاه، باعث بی‌ثباتی در تصمیم‌گیری و کاهش قدرت مانور مالی می‌شوند و مدیریت را واکنشی می‌کنند.	بستر: عوامل اقتصادی کلان
	مشکل اصلی، سقف حقوق مصوب لیگ است. همه می‌دانند که این رقم‌ها رعایت نمی‌شود و قراردادهای به صورت دوبرخی (رسمی و غیررسمی) بسته می‌شود.	مدیر برنامه به یکی از ریشه‌های اصلی بی‌ثباتی و عدم شفافیت اشاره می‌کند: قوانین غیرواقعی. این امر سیستم را به سمت دور زدن قانون و ایجاد اقتصاد زیرزمینی سوق می‌دهد و نقش واسطه‌گری او را پررنگ‌تر می‌کند.	بستر: مؤلفه‌های قانونی-مقرراتی
مدیر برنامه (کارگزار)	۹۰ درصد معاملات پشت درهای بسته و با صحبت من و مدیر تیم مقابل انجام می‌شود. اگر من با مدیر آن تیم رابطه خوبی داشته باشم، معامله خیلی راحت‌تر پیش می‌رود.	این گفته، محوریت رابطه‌های شخصی و شبکه‌های غیررسمی را در انجام معاملات فاش می‌کند. اعتماد بین فردی جایگزین ضوابط شفاف شده است. این امر باعث می‌شود نفوذ و ارتباطات یک کارگزار به مهم‌ترین دارایی او تبدیل شود.	شرایط مداخله‌گر: موانع سازمانی-مدیریتی (رابطه‌بازی)
مأخذ: یافته‌های پژوهش			

براساس تحلیل داده‌های جدول ۲، می‌توان دریافت که بازار نقل و انتقالات فوتبال ایران یک پدیده چندبعدی و پیچیده است که توسط تعامل و تقابل چهار دسته عامل اصلی شکل می‌گیرد: انگیزه‌های فردی (مالی و ورزشی بازیکنان)، عوامل ساختاری و مدیریتی (نیاز باشگاه‌ها، استراتژی مربیان و رابطه‌بازی)، بسترهای کلان (قوانین غیرواقعی و عوامل اقتصادی مانند تورم) و شرایط مداخله‌گر (عوامل محیطی مانند مصدومیت و سربازی). این تعاملات منجر به شکل‌گیری راهبردها و تاکتیک‌های خاصی (مانند ایجاد رقابت توسط کارگزاران و

انتقال بازیکنان آشنا توسط مربیان) می شود که پیامدهای نهایی آن، ازجمله بی ثباتی تیم ها و کاهش کیفیت فوتبال را به دنبال دارد. درواقع، این بازار نه براساس یک سیستم شفاف و عقلانی بلکه بر پایه اقتصاد غیررسمی، روابط شخصی و واکنش به عوامل پیش بینی نشده عمل می کند (جدول ۲).

کدگذاری محوری

کدگذاری محوری مرحله ای است که در آن کدهای اولیه (باز) سازمان دهی و در قالب مقولات اصلی و روابط بین آن ها (مانند شرایط علی، پدیده محوری، راهبردها و پیامدها) دسته بندی می شوند. هدف، ایجاد یک الگوی پارادایمی منسجم از داده های پراکنده است. برای مثال، کدهایی مانند «انگیزه مالی بازیکن» و «نیاز ورزشی باشگاه» ممکن است زیرمقوله «شرایط علی» قرار گیرند.

جدول ۳. کدگذاری محوری و مقولات بازار نقل و انتقالات فوتبال لیگ برتر ایران

مقولات	محورها
عوامل مالی	عوامل علی
عوامل ورزشی	
عوامل مدیریتی	
قوانین و مقررات	عوامل زمینه ای
عوامل اقتصادی کلان	
عوامل فرهنگی - اجتماعی	
عوامل زیرساختی	
عوامل سیاسی	عوامل مداخله گر
عوامل سازمانی	
عوامل محیطی	
راهبرد خریدار	راهبردها
راهبرد فروشنده	
راهبرد بازیکنان	
پیامدهای مثبت	پیامدها
پیامدهای منفی	

مأخذ: یافته های پژوهش

تحلیل نظام‌مند بازار نقل و انتقالات براساس جدول ۳ نشان می‌دهد این پدیده متشکل از شش بُعد کلیدی در تعامل با یکدیگر است: عوامل علی (مالی، ورزشی، مدیریتی) به عنوان محرک‌های اصلی؛ عوامل زمینه‌ای (قانونی، اقتصادی کلان، فرهنگی-اجتماعی، زیرساختی) به عنوان بستر شکل‌دهنده؛ عوامل مداخله‌گر (سیاسی، سازمانی، محیطی) به عنوان متغیرهای واسطه و تعدیل‌کننده؛ راهبردهای بازیگران (خریدار، فروشنده، بازیکن) به عنوان پاسخ‌کنشی به شرایط و در نهایت پیامدهای مثبت و منفی در سطح خرد و کلان. این چارچوب نشان می‌دهد که بازار نقل و انتقالات یک پدیده چندبعدی و پیچیده است و درک و مدیریت کارآمد آن مستلزم توجه همزمان به تمامی این ابعاد و تعاملات میان آنهاست.

کدگذاری انتخابی

کدگذاری انتخابی، مرحله نهایی نظریه‌پردازی در روش داده‌بنیاد است که طی آن یک مقوله محوری مانند «مدیریت معاملات در محیط بی‌ثبات و غیرشفاف» به عنوان هسته مرکزی انتخاب می‌شود و سایر مقولات استخراج‌شده از جمله شرایط علی، راهبردها و پیامدها، به صورت نظام‌مند حول آن یکپارچه می‌گردند. هدف این مرحله، بازسازی روابط بین مقولات در قالب یک روایت خطی و منسجم (الگوی پارادایمی) است تا بتواند پدیده مورد مطالعه (مانند عملکرد بازار نقل و انتقالات فوتبال ایران) را به طور کامل تبیین و یک نظریه توضیحی نهایی ارائه دهد.

جدول ۴. کدگذاری انتخابی مقولات بازار نقل و انتقالات فوتبال لیگ برتر ایران

محورها	ردیف	مقولات	مفاهیم
عوامل علی		عوامل مالی	حقوق و مزایای بالاتر؛ دریافت پاداش‌های ثبت‌نام و امضا؛ جذابیت‌های قراردادی و مزایای جانبی (خودرو، مسکن)
		عوامل ورزشی	جاه‌طلبی برای قهرمانی و کسب عنوان؛ حضور در میدان (زمان بازی)؛ همکاری با یک مربی خاص یا ستاره‌های ورزشی؛ فرصت حضور در رقابت‌هایی مانند لیگ قهرمانان آسیا؛ فرار از وضعیت موجود (ذخیره بودن، عدم رضایت)
		عوامل مدیریتی	تغییر کادر فنی (مربی)؛ تغییر مدیریت باشگاه و تغییر استراتژی؛ جوان‌گرایی یا تجربه‌گرایی پروژه تیم؛ تصمیم به فروش بازیکن برای کسب درآمد

محورها	ردیف	مقولات	مفاهیم
عوامل زمینه‌ای		قوانین و مقررات	دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های فدراسیون فوتبال و لیگ برتر؛ قانون سقف حقوق بازیکنان؛ قوانین مالیات بر نقل و انتقالات و قراردادهای قوانین مربوط به حضور بازیکنان خارجی و داخلی
		عوامل اقتصادی کلان	تورم و نوسانات شدید ارز؛ وضعیت درآمدزایی باشگاه‌ها (حامیان مالی، اسپانسرها)؛ قدرت اقتصادی شهر/ استان میزبان باشگاه
		عوامل فرهنگی- اجتماعی	فرهنگ رابطه‌محور به جای ضابطه‌محور؛ اهمیت وفاداری به شهر یا منطقه (بازیکن بومی)؛ نقش رسانه‌ها و افکار عمومی در ایجاد فشار یا جوسازی سبک رهبری و مدیریت در باشگاه‌های ایرانی
		عوامل زیرساختی	کیفیت و تعداد ورزشگاه‌ها و زمین‌های تمرینی؛ سیستم آکادمی و پرورش استعدادهای جوان
عوامل مداخله‌گر		عوامل سیاسی	تحریم‌های بین‌المللی و محدودیت در نقل و انتقالات خارجی؛ مشکلات نقل و انتقال ارز برای معاملات با خارج؛ روابط دیپلماتیک و سیاسی با کشورهای دیگر
		عوامل سازمانی	نقش کلیدی و نفوذ مدیران برنامه و واسطه‌ها؛ روابط شخصی و شبکه‌های غیررسمی بین مدیران باشگاه‌ها؛ ثبات یا بی‌ثباتی مدیریتی در باشگاه‌ها؛ سطح دانش و حرفه‌ای‌گری مدیران ورزشی
		عوامل محیطی	زمان‌بندی فصل نقل و انتقالات (کوتاه یا طولانی بودن)؛ رقابت بین باشگاه‌ها برای جذب یک بازیکن خاص؛ شرایط نامشخص بازیکنان (مصدومیت، سربازی)
		راهبرد خریدار	تمرکز بر بازیکنان آزاد؛ استقراض بازیکن به جای خرید قطعی؛ معاوضه بازیکن (مبادله پایاپای)؛ سرمایه‌گذاری بر روی بازیکنان جوان و فروش در آینده
راهبردها		راهبرد فروشنده	تعیین قیمت بالا برای بازیکنان بااستعداد؛ فروش بازیکنان به تیم‌های خارجی برای کسب ارز؛ حفظ ستاره‌های تیم برای رقابت‌های مهم
		راهبرد بازیکنان	استفاده از رقابت بین باشگاه‌ها برای افزایش حقوق؛ عقد قرارداد کوتاه‌مدت برای حفظ انعطاف‌پذیری؛ استخدام یک مدیر برنامه بانفوذ و متصل؛ هدفگذاری برای انتقال به لیگ‌های خارجی
پیامدها		پیامدهای مثبت	تبادل رقابت در لیگ و افزایش کیفیت مسابقات؛ رضایت شغلی بازیکن و عملکرد بهتر؛ کسب درآمد مالی برای باشگاه‌ها؛ کشف استعدادهای جدید و جوان‌گرایی

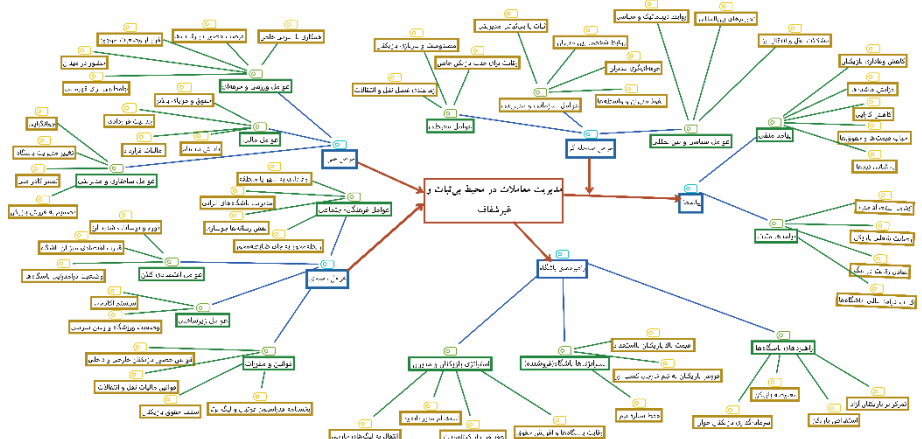
محورها	ردیف	مقولات	مفاهیم
پیامدهای منفی		بی ثباتی تیم‌ها به دلیل جابجایی‌های بیش از حد؛ ایجاد حباب در قیمت‌ها و حقوق‌ها؛ کاهش وفاداری و حس تعلق بازیکنان؛ برهم خوردن ترکیب تیم و کاهش کارایی؛ افزایش حاشیه‌ها و اخبار غیرورزشی	

مأخذ: یافته‌های پژوهش

نتایج پژوهش نشان می‌دهد نظام نقل و انتقالات فوتبال ایران در یک شبکه پیچیده و درهم تنیده از عوامل علی (مالی، ورزشی، مدیریتی)، زمینه‌ای (قانونی، اقتصادی، فرهنگی)، و مداخله‌گر (سیاسی، سازمانی، محیطی) عمل می‌کند. در این اکوسیستم، ذینفعان اصلی (باشگاه‌ها، بازیکنان) راهبردهایی مانند خرید بازیکنان آزاد، قیمت گذاری‌های غیر واقعی و انعقاد قراردادهای کوتاه مدت را در پیش می‌گیرند که در نهایت منجر به پیامدهای متناقضی همچون کشف استعداد و رضایت فردی از یک سو و بی ثباتی تیمی، حباب قیمتی و کاهش وفاداری از سوی دیگر می‌شود. این تحلیل مؤید آن است که هرگونه اصلاح در این نظام، نیازمند رویکردی جامع و نظام مند است که تمامی ابعاد ساختاری و کنشی آن را همزمان مدنظر قرار دهد (جدول ۴).

با توجه به کدگذاری محوری و انتخابی که به صورت همزمان انجام شد، مدل نهایی پژوهش که شامل ابعاد و لایه‌های مختلف هر محور است، براساس مصاحبه‌های انجام شده با خبرگان لیگ برتر فوتبال ایران ترسیم شد (شکل ۱).

شکل ۱. مدل نهایی بازار نقل و انتقالات بازیکنان فوتبال ایران

مأخذ: یافته‌های پژوهش

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های این پژوهش نشان داد که بازار نقل و انتقالات ایران یک اکوسیستم پیچیده و آشوب‌ناک است که حول هسته «مدیریت معاملات در محیطی بی‌ثبات و غیرشفاف» شکل گرفته است. در بررسی عوامل علی، یافته‌ها نشان داد که انگیزه‌های مالی، محرک اصلی تصمیم‌گیری بازیکنان هستند که با انگاره‌های اقتصاد ورزش و بازار کار همسوست (Maguire, 2021). اما وجه تمایز بازار ایران، مکانیسم‌های غیررسمی مانند قراردادهای دوگانه و پرداخت‌های زیرمیزی برای تحقق این انگیزه است که یافته‌های مربوط به فساد سازمان‌یافته و خلأ نظارتی را تأیید می‌کند (اسداللهی و همکاران، ۱۴۰۲؛ درویشی و همکاران، ۱۴۰۰). در کنار انگیزه مالی، عوامل ورزشی - حرفه‌ای نیز به‌طور استراتژیک توسط بازیکنان دنبال می‌شود که لزوم تلفیق دو بعد مالی و ورزشی در مدل‌های ارزش‌گذاری را نشان می‌دهد (طیعی و همکاران، ۱۴۰۳) و عوامل مدیریتی از جمله تغییرات مکرر کادر فنی و مدیران باشگاه‌ها، نبود برنامه بلندمدت و تصمیم‌گیری‌های لحظه‌ای، به‌عنوان دیگر عوامل علی مؤثر شناسایی شدند. در سطح عوامل زمینه‌ای، قوانین غیرواقعی (مانند سقف حقوق مصوب) و شرایط اقتصادی کلان (تورم، نوسانات ارزی)، سیستم را به سمت اقتصاد زیرزمینی سوق داده و بی‌ثباتی را نهادینه کرده‌اند که با پژوهش هرماندز - هرماندز^۱ و همکاران (۲۰۲۳) در مورد نقش قوانین غیرپاسخگو در ایجاد فساد همسوست. همچنین، عوامل فرهنگی - اجتماعی از جمله رابطه‌محوری، وفاداری‌های منطقه‌ای و فشار هواداران برای خرید ستاره‌ها، بازار را از مکانیسم‌های عقلایی و رقابتی دور کرده است (سادات الحسینی و همکاران، ۱۴۰۰) و عوامل زیرساختی مانند کیفیت پایین ورزشگاه‌ها، ضعف آکادمی‌ها و نبود سیستم یکپارچه پرورش استعداد، به‌عنوان بسترهای محدودکننده توسعه شناسایی شدند. در سطح عوامل مداخله‌گر، نفوذ بی‌سابقه مدیران برنامه و کارگزاران به‌دلیل ضعف ساختارهای رسمی، بر پیچیدگی این بازار می‌افزاید (اسداللهی و همکاران، ۱۴۰۲) و عوامل سیاسی مانند تحریم‌ها و محدودیت‌های ارزی، دامنه انتخاب باشگاه‌ها را محدود کرده (Ghorbani Asiabar, et al., 2025) و عوامل محیطی مانند زمان‌بندی کوتاه فصل نقل و انتقالات و رقابت شدید باشگاه‌ها، کنشگران را به اتخاذ راهبردهای کوتاه‌مدت و پرریسک سوق داده است (Xu, 2021). در پاسخ به این شرایط، کنشگران راهبردهایی مانند

1. Hernández-Hernández

معاوضه بازیکنان، قراردادهای کوتاه مدت و قیمت گذاری ذهنی را در پیش گرفته اند که اگرچه پاسخی عقلایی به بی ثباتی محیطی محسوب می شود اما شکاف عمیقی با استانداردهای بین المللی فیفا ایجاد کرده است (Urdaneta-Camacho, et al., 2025)؛ در این راستا، پژوهش اوردانت-کاماچو و همکاران (۲۰۲۵) با تمرکز بر انطباق با مقررات مالی یوفا در سطح اروپا و بدون توجه به بافت های محلی دنبال شده است در حالی که مدل حاضر با تأکید بر عواملی چون رابطه محوری، نقش واسطه های غیررسمی، وفاداری های منطقه ای و فشارهای فرهنگی-اجتماعی، به دنبال ارائه راهکارهایی است که در بستر خاص ایران قابل اجرا باشد. از منظر روش شناختی، به کارگیری مفهوم «بومی» در این پژوهش به معنای طراحی مدلی متناسب با ساختارها، نهادها، قوانین، فرهنگ و ویژگی های خاص اقتصادی-اجتماعی ایران است که ضمن شناسایی عوامل کلیدی و تعاملات پیچیده آنها، راهکارهای عملی متناسب با بافت فرهنگی، حقوقی، سیاسی و اقتصادی ایران ارائه می دهد؛ رویکردی که در پژوهش های بین المللی مانند بالوو و بابا^۲ (۲۰۲۱) با تحلیل بازار بازیکنان در اروپای مرکزی و شرقی یا گایمسی و کهل^۳ (۲۰۲۳) با بررسی اثر سن نسبی بر ارزش بازار بازیکنان نخبه اروپا، به دلیل تفاوت های ساختاری، فرهنگی و اقتصادی، قابل تعمیم به ایران نیست و پژوهش حاضر با شناسایی عواملی چون وفاداری های منطقه ای، فشار هواداران و نقش پررنگ واسطه های غیررسمی، گامی در جهت پر کردن این شکاف برداشته است. پیامدهای این نظام شامل پیامدهای مثبت (تبادل نسبی رقابتی و کشف استعدادها) و پیامدهای منفی (بی ثباتی تیم ها، حباب قیمتی و کاهش وفاداری) است که خود به تشدید عوامل زمینه ای اولیه دامن می زند و چرخه معیوب را بازتولید می کند. براساس این مدل، برای سیاست گذاران ضروری است مقررات غیرواقعی (مانند سقف حقوق) را اصلاح کنند (اصغریان و سربها، ۱۳۹۹)، شفافیت را با الزام به انتشار عمومی قراردادها و ایجاد سامانه ثبت معاملات اجباری کنند و نهادهای حرفه ای و نظارتی مانند کمیته حل اختلاف داخلی و سامانه ارزش گذاری داده محور را تقویت نمایند (Ghorbani Asiabar, et al., 2025). همچنین، توانمندسازی ذینفعان از طریق آموزش اجباری مدیران، کارگزاران و بازیکنان در زمینه های حقوقی، مالی و حرفه ای ضروری است (سلاطین اسلامیه و همکاران، ۱۴۰۲) و برای مدیران باشگاه ها، گذار از

1. Urdaneta-Camacho
2. Balogh & Bácsné Bába
3. Gyimesi & Kehl

مدیریت احساسی و کوتاه‌مدت به مدیریت استراتژیک مبتنی بر داده، سرمایه‌گذاری در دپارتمان‌های تحلیل و شناسایی استعداد و توسعه آکادمی‌های فوتبال به‌منظور خوداتکایی و کاهش وابستگی به بازار پرریسک نقل‌وانتقالات خارجی، راهبردی حیاتی محسوب می‌شود (ذوالفقاری و همکاران، ۱۴۰۱). ازسوی دیگر، فناوری‌های نوین مانند هوش مصنوعی و بلاک‌چین می‌توانند با افزایش دقت ارزش‌گذاری و شفاف‌سازی مالی تحول‌آفرین باشند (Yu & Li, 2024; Bucea-Manea-Toniș, 2024) و توجه به عوامل نوظهوری مانند محبوبیت دیجیتال بازیکنان و جذب سرمایه خارجی هدفمند در یک استراتژی بومی حیاتی است (de Noronha, 2025; Nowland & Sankara, 2024; Ma'mun, et al., 2024).

همچنین، پژوهش‌های بین‌المللی مانند تمیم^۱ و همکاران (۲۰۲۵) و چارچوب نوآورانه لیو^۲ (۲۰۲۵) نشان می‌دهند که با به کارگیری روش‌های پیشرفته‌ای مانند یادگیری ماشین و ارزیابی جامع چندشاخصه، می‌توان فرآیند قیمت‌گذاری و تصمیم‌گیری را عینی‌تر و علمی‌تر کرد که این رویکردها با بومی‌سازی و توجه به شرایط خاص ایران، می‌توانند کارایی بالایی داشته باشند. درنهایت، این پژوهش با محدودیت‌هایی ازجمله تمرکز بر دیدگاه داخلی و عدم بررسی مستقیم نگاه کنشگران بین‌المللی مواجه است و پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی، با درگیر کردن کارگزاران بین‌المللی، موانع و فرصت‌های نقل‌وانتقالات برون‌مرزی بررسی شود. همچنین، کمی‌سازی مدل کیفی حاضر با تکنیک‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره (مانند روش‌های بهروان و رضوی^۳، ۲۰۲۱ یا لیو، ۲۰۲۵) و توسعه یک سامانه نرم‌افزاری ارزش‌گذاری بومی برای باشگاه‌ها ضروری است و انجام مطالعه تطبیقی عمیق با لیگ‌های موفق آسیایی (مانند قطر، ژاپن و کره جنوبی) نیز برای بومی‌سازی بهترین تجارب توصیه می‌گردد. درنهایت، نجات این بازار از چرخه معیوب کنونی نیازمند عزم ملی و رویکردی سیستماتیک است که در آن تمام ذینفعان مسئولیت خود در قبال شفاف‌سازی و حرفه‌ای‌گری را بپذیرند و مدل این پژوهش می‌تواند به‌عنوان نقشه‌راهی جامع برای درک مشکلات و برنامه‌ریزی اصلاحی مورد استفاده قرار گیرد.

1. Tamim

2. Liu

3. Behravan & Razavi

ORCID

Saeed Ashoori

<https://orcid.org/0009-0000-1555-2295>

Ebrahim Alidoust Ghahfarokhi

<https://orcid.org/0000-0002-8909-7122>

Amin Dehghan Ghahfarokhi

<https://orcid.org/0000-0001-8696-0894>

منابع

- اسداللهی، احسان، حیدری، رضا، نظری ترشیزی، احمد و طالب پور، مهدی. (۱۴۰۲). واکاوی دلایل شکست پرونده‌های حقوقی ایران در دعاوی بین‌المللی ورزشی. *مطالعات راهبردی ورزش و جوانان*، ۲۲ (۶۱)، ۲۴۱-۳۶۴. <https://doi.org/10.22034/ssys.2022.1873.2328>
- اصغریان، مجتبی و سربها، محمدجواد. (۱۳۹۹). قراردادهای فوتبال از منظر مقررات فیفا و فدراسیون فوتبال ایران. *حقوق فناوری‌های نوین*، ۱ (۱)، ۱۶۷-۱۹۳. [doi: 10.22133/clj.2020.112789](https://doi.org/10.22133/clj.2020.112789)
- درویشی، ابوالفضل، طاهری، آرمان و دوستی، مرتضی. (۱۴۰۰). عوامل بروز فساد در فوتبال ایران. *نشریه مدیریت و توسعه ورزش*، ۱۰ (۳)، ۱۹۰-۲۰۴. <https://doi.org/10.22124/jsmd.2021.5063>
- ذوالفقاری، مظاهر، نوبخت، زهرا و نادری‌نسب، مهدی. (۱۴۰۱). طراحی مدل توسعه اقتصادی باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران. *مطالعات راهبردی ورزش و جوانان*، ۲۱ (۵۸)، ۲۹۳-۳۱۲. <https://doi.org/10.22034/ssys.2022.857.1586>
- سادات الحسینی، مهدی، زارعی، علی و حاجی انزهایی، زهرا. (۱۴۰۰). شناسایی عوامل مؤثر بر شکل‌گیری فساد در ورزش حرفه‌ای ایران. *مطالعات راهبردی ورزش و جوانان*، ۲۰ (۵۴)، ۹۶-۱۱۵. [doi: 10.22034/ssys.2022.475](https://doi.org/10.22034/ssys.2022.475)
- سلاطین اسلامی، مهدی، نعمتی، نعمت‌الله و باقرپور، طاهره. (۱۴۰۲). ارائه مدل موانع خصوصی سازی در فوتبال حرفه ایران. *پژوهش آمیخته*، ۵۹، ۳۹-۵۷. <https://doi.org/10.71648/jmobs.2023.1046012>
- طیعی، محسن، سلطان‌حسینی، محمد، سلیمی، مهدی و لنجان نژادیان، شهرام. (۱۴۰۳). تحلیل عوامل مؤثر بر قیمت‌گذاری و ارزش بازیکنان فوتبال. *پژوهشنامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی*، ۲۱ (۴۱)، ۲۰۸۰-۱۸۴۱۶. [jsmb.2024.18416.3318/۱۰,۲۲۰۸۰](https://doi.org/10.22034/ssys.2022.475)

References

- Asadollahi, E; Nazari Torshizi, A; Heydari, R. (2023). Causal relationship between the implementation of professional ethics and organizational productivity of sports federations with the mediating role of organizational health and sustainable sports relations with society. *Sport Management Journal*, 15 (4), PP. DOI:<http://doi.org/10.22059/JSM.2023.348921.3032>. [In Persian]

- Asgharian, M. and Sarbaha, M. J. (2020). Football Contracts under the Regulations of FIFA and IRAN's Football Federation. *Modern Technologies Law*, 1(1), 167-193. doi: 10.22133/clj.2020.112789. [In Persian]
- Balogh, R. & Bácsné Bába É. (2020). Analysis of consumer market in central european football. *The Annals of the University of Oradea. Economic Sciences* 1(1), 325-335. DOI:10.7752/jpes.2021.02103
- Behravan, I. & Razavi, S.M. (2021). A novel machine learning method for estimating football players' value in the transfer market. *Soft Computing*, 25(3), 2499-2511. <https://doi.org/10.1007/s00500-020-05319-3>
- Bucea-Manea-Toniș, R. (2024). Blockchain-Powered sports facilities help athletes perform better. a comparative analysis of team sports. doi: 10.20944/preprints202412.1619.v1
- Darvishi, A. , taheri, A. and dousti, M. (2021). The causes of corruption in Iranian football. *Journal of Sport Management and Development*, 10(3), 190-204. doi: 10.22124/jsmd.2021.5063. [In Persian]
- de Noronha, G.M. (2025). *Unraveling the Emotional Influence of Social Media Influencers on Gen Z Consumer Behavior in the Context of Football: A Data-Driven Analysis* (Master's thesis, Universidade NOVA de Lisboa (Portugal)). <http://hdl.handle.net/10362/182652>
- Ghorbani Asiabar, P., Ghorbani Asiabar, M. & Ghorbani Asiabar, A. (2025). Legal analysis of the court of arbitration for sport (CAS) in resolving international football disputes: a comparative review. *ScienceOpen Preprints*. DOI: 10.14293/PR2199.001827.v1
- Gyimesi, A. & Kehl, D. (2023). Relative age effect on the market value of elite European football players: a balanced sample approach. *European Sport Management Quarterly*, 23(2), 544-560. <https://doi.org/10.1080/16184742.2021.1894206>
- Hernández-Hernández, J.A., Londoño-Pineda, A., Cano, J.A. & Gómez-Montoya, R. (2023). Stakeholder governance and sustainability in football: A bibliometric analysis. *Heliyon*, 9(8). <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e18942>
- Lenten, L.J. & Kendall, G. (2022). Scholarly sports: Influence of social science academe on sports rules and policy. *Journal of the Operational Research Society*, 73(12), 2591-2601. <https://doi.org/10.1080/01605682.2021.2000896>
- Li, C., Kampakis, S. & Treleaven, P. (2022). Machine learning modeling to evaluate the value of football players. *arXiv preprint arXiv:2207.11361*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2207.11361>

- Li, Z., Ji, Q., Ling, X. & Liu, Q. (2025). A comprehensive review of multi-agent reinforcement learning in video games. *IEEE Transactions on Games*. DOI: 10.1109/TG.2025.3588809
- Liu, D. (2025). REGIME framework for performance ability evaluation of excellent football players with probabilistic simplified neutrosophic sets. *Neutrosophic Sets and Systems*, 78(1), 27. https://digitalrepository.unm.edu/nss_journal/vol78/iss1/27
- Maguire, K. (2021). The price of football: Understanding football club finance. *Agenda Publishing. Rezensionen* 257. <https://doi.org/10.3224/fug.v2i2.08>
- Ma'mun, M.Y., Ilmi, Z., Malihah, L., Meilania, G.T. & Nafidzi, E. (2024). Strategic investment in football: a comparative global analysis of Saudi Arabia's approach. *At-Taradhi: Jurnal Studi Ekonomi*, 15(2), 126-136. <https://doi.org/10.18592/taradhi.v15i2.15912>
- Nowland, J. & Sankara, J. (2024). Stadium investments and club performance: evidence from the English premier league. *International Journal of Sport Finance*, 19(2), 125-139. <https://doi.org/10.32731/IJSF.192.052024.04>
- Sadatolhosseini, M. , Zarei, A. and Haji Anzehaee, Z. (2022). Factors Affecting the Formation of Corruption in Iran Professional Sports. *Strategic Studies on Youth and Sports*, 20(54), 75-96. doi: 10.22034/ssys.2022.475. [In Persian]
- Salatin Eslamiye, M. , Nemati, N. and Bagherpour, T. (2023). Investigating Obstacles to the Privatization of Iranian Football Clubs by Legal Approach. *Strategic Studies on Youth and Sports*, 22(59), 173-191. doi: 10.22034/ssys.2022.1667.2170. [In Persian]
- Tamim, A., Jahan, M.W., Chowdhury, M.R.S., Hossain, A., Rahman, M.M., & Imon, A.R. (2025). Machine learning-driven market value prediction for European football players. *Journal of Computational Mathematics and Data Science*, 100118. <https://doi.org/10.1016/j.jcmds.2025.100118>
- Tayebi, M. , Soltan Hoseini, M. , Salimi, M. , & Lenjannejadian, S. (2025). Analysis of factors affecting pricing and the value of soccer players. *Journal of Sport Management and Motor Behavior*, 21(41), -. doi: 10.22080/jsmb.2024.18416.3318. [In Persian]
- urdaneta-camacho, r., guevara-pérez, j.c., llena-macarulla, f. & martín-vallespín, e. (2025). European football clubs' financial performance under UEFA financial fair play: A bibliometric analysis and semi-systematic review. *SAGE Open*, 15(2), 21582440251340824. <https://doi.org/10.1177/21582440251340824>

- Xu, Y. (2021). The formation mechanism of the player transfer network among football clubs. *Soccer & Society*, 22(7), 704-715. <https://doi.org/10.1080/14660970.2020.1835651>
- Yu, H. & Li, J. (2024). Developing a reliable hybrid machine learning model for objective soccer player valuation. *International Journal of Advanced Computer Science & Applications*, 15(6). <http://dx.doi.org/10.14569/IJACSA.2024.0150648>
- Zolfaghari, M. , Nobakhat, Z. and Naderinasab, M. (2023). Designing the Economic Development Model for the Premier soccer League Clubs. *Strategic Studies on Youth and Sports*, 21(58), 293-312. doi: 10.22034/ssys.2022.857.1586. [In Persian]